

φίαν τοῦ Πλουτάρχου τὸν μὲν Βάρβαρον Ροισάκην, τὸν ἀποστά-
την τοῦ Βασιλέως, τὸν προσφυγόντα εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ Κίμων-
νος καὶ ἐναποθέσαντα ἐκεῖ ὡς δῶρον δύο φιάλας γεμάτας, τὴν
μὲν ἐξ ἀργυρῶν τὴν δὲ ἐκ χρυσῶν Δαρεικῶν, ὁ Κίμων μειδιά-
σας ἠρώτησε «φίλον μὲ θέλεις ἢ μισθωτόν;» ὁ δὲ Ροισάκης
εἶπε «φίλον»· λοιπὸν ἀπήντησεν ὁ Κίμων «πάρετα αὐτὰ ὀπί-
σω, καὶ ἂν λάβω ἀνάγκην, θὰ τὰ μεταχειρισθῶ, ὅταν γίνω φί-
λος σου».

Δὲν ἔγινε λοιπὸν πλούσιος ἐκ δωροδοκιῶν ὁ Κίμων, ἀλλ'
ὥσπερ ὁ ἴδιος ἀπολογοῦμενος εἶπε «μιμούμενος τὴν εὐτέλειαν
καὶ τὴν σωφροσύνην τῶν Λακεδαιμονίων» (1) ἐπιμελούμενος
δὲ θεβαίως καὶ τὰ κτήματά του. Ἀλλὰ μόνη ἄρ' γε ἡ ἀρχαία
ἱστορία μᾶς παρέχει τοιαῦτα παραδείγματα; δὲν εὐρίσκομεν
ἄρ' γε καὶ εἰς τὴν σύγχρονον, τὴν πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν μας,
ὁμοία; Πολλὰ ἐδυνάμεθα νὰ μνημονεύσωμεν, ἂν μᾶς ἐπετρέπητο.

Τοιαῦτα δὲ περίπου εἶναι καὶ τὰ συγγράμματα, τὰ πλεῖ-
στα μάλιστα τούτων ἐπιστημονικά, τὰ ὅποια ἐζητήσαμεν καὶ
παρὰ τῆς Ἐθνοσυνελεύσεως καὶ παρὰ τῆς Κυβερνήσεως νὰ δημο-
σιεύσωμεν ὀλοσχερῆ δαπάνη τοῦ δημοσίου, καὶ τοῦτο μόνον,
ἵνα μὴ καταναλισκώμεθα καὶ ἤδη περὶ τὰ τοιαῦτα, πολλὰ
ἄλλοτε παθόντες καὶ δαπανήσαντες. Ἀλλ' ἄχρι τῆς σήμερον μό-
νον ἡ Κυβέρνησις μᾶς παρεχώρησεν εὐκολίας τινάς, μόνον ἵνα
μὴ σπηῶμεθα ἐκ τῆς ἀπραξίας. Ὁ δὲ Κύριος Πρόεδ.ος τῆς Συ-
νελεύσεως, καίτοι πολλάκις αἰτησάσης αὐτῆς τὴν ἀποπεράτω-
σιν τῆς ἐκκρεμοῦς αἰτήσεώς μας, δὲν εὐηρεστίθη ὅμως νὰ ἐπι-
τρέψῃ τὴν ἐπανάληψιν τῆς μὴ ἀποπερατωθείσης ψηφοφορίας.

Ἡμαρτημένων διόρθωσις.

Ἐπὶ τῆς συγγραφῆς τῶν ἐρευνῶν περὶ τῶν αἰτίων τῆς μὴ
αὐξήσεως τοῦ πληθυσμοῦ κατὰ τινὰ μέρη τῆς Ἀνατολῆς μᾶς
διέφυγον ἀνοικεῖα τινὰ ἴσω; ἐπιχειρήματα καὶ τινες τομηρικὴ
ἐκφράσεις, ἅτινα μετ' εὐχαριστήσεως κατὰ εἰλικρινῆ παρατή-
ρησιν φίλου σπεύδομεν νὰ διορθώσωμεν. Ἐν τῇ σελίδι 19 π. χ.

(1) Ἴδε Πλουτάρχου βίον Κίμωνος.

ἐπιθυμοῦντες νὰ ἐμπνεύσωμεν εἰς τοὺς κατὰ τὰ πολλὰ ὀκνηροὺς λαοὺς τῆς Ἀνατολῆς τὸν ἔρωτα ὑπὲρ τῆς ἐργασίας, μετεχειρίσθημεν ὡς παράδειγμα τὸν τοῦ Δρακόντος νόμον, καθ' ὃν καὶ αὐτὴ ἡ ἀργία ἐτιμωρεῖτο μὲ θάνατον. Τοῦτο ἔεθαίως εἶναι ὑπερβολή, οὐδ' ἡμεῖς ἀνεφέραμεν τὸν περὶ ἀργίας Δρακόντιον νόμον, ὡς ἐφαρμόσιμον ἀλλὰ μόνον, ὡς παράδειγμα τῆς αὐστηρότητος τῶν ἀρχαίων κατὰ τῆς ἀργίας.

Ἐν τῇ σελίδι 21 ἀποτόμως πως λέγομεν τὰ ἐξῆς ἐμὸς υἱὸς διεφθάρησαν τὰ καλὰ πολιτεύματα τῶν Ἑλλήνων, μολίς οὗτοι ἤρξαντο νὰ μὴ σέβωνται τοὺς νόμους τῆς πατρίδος των καὶ οὐ μόνον ὁ πληθυσμὸς των ἔπαθε τεραστίαν ἐλάττωσιν, ἀλλὰ καὶ τῆς ἀρχαίας αὐτῶν μεγαλοφυίας καὶ δόξης ἐξέπεσαν εἰς τοσοῦτον, ὥστε πρὸ τοῦ ἀγῶνός μας καὶ αὐτοὶ οἱ Ἕλληνας ἐθεώρουν τοὺς Ἑλληνας ὡς κτήνη. »

Τοῦτο τῷ ὄντι εἶναι μία λίαν ἀπότομος ἱστορικὴ μετάβασις ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τῆς εὐκλείας εἰς τὴν ἐποχὴν τῆς ἀδοξίας. Ἀλλὰ, καίτοι ὁμολογοῦντες τὸ σφάλμα ἡμῶν, καὶ μὴ ἀγνοοῦντες ἴσως τὰ μεσολαβήσαντα κατὰ τὸ μεταξὺ τοῦτο μέγα χρονικὸν διάστημα, δὲν ἐδυναμέμεθα ὅμως ν' ἀναφέρωμεν ὅλα ταῦτα, διότι τότε ἠθέλαμεν γράφει ἱστορίαν, ἢ φιλοσοφίαν, ἢ ἱστορίαν τῆς φιλοσοφίας, ἢ φιλοσοφίαν τῆς ἱστορίας, καὶ τοιαύτην ἐπέμειψαν ἡμεῖς εἰς ἄλλότρια καθήκοντα οὐδέποτε διενόηθημεν νὰ πράξωμεν. Ἄπλοῦν αἰσθητὰ πατριωτισμοῦ μᾶς παρεκίνησε νὰ γράψωμεν τ' ἐν πραγματείαν ταύτην· καὶ μόνον, ἵνα διεγερωμεν τὸ αἰσθημα τῆς φιλεργείας, τῆς ἐγκρατείας, καὶ τοῦ πρὸς τοὺς νόμους σεβασμοῦ εἰς τοὺς μὴ λίαν φιλέργους, καὶ κατὰ τὰ πολλὰ τρυφελοὺς λαοὺς τῆς Ἀνατολῆς. Πρὸς ἐπιτυχίαν τοῦ σκοποῦ τούτου μετεχειρίσθημεν ἐκ τῆς ἀρχαιότητος καὶ παραδείγματα τολυμῶν καὶ ἀνεφάρμοστα σήμερον· ἀλλ' οἱ ἐπιεικεῖς ἀναγνώσται ἐλπίζομεν ὅτι θ' ἀποβλέψωσι μόνον εἰς τὴν πρόθεσίν μας, καὶ οὐδόπως θὰ λιποτολογήσωσιν εἰς τὸ ἂν ἀρμόζῃ σήμερον εἰς στρατηγὸν π. χ. νὰ περιπατῇ γυμνὸς καὶ ξυπόδυτος, ὡσπερ ὁ Φωκίων· ἄλλως δὲ ἡμεῖς αὐτοὶ ἐν ταῖς σελίδι 30—31 δὲν συμβουλεύομεν τοὺς Ἀνατολίτας νὰ μιμηθῶσι κατὰ τοῦτο τὸν Φωκίωνα, ἢ τὰς τρυφύτατον βίον διαγούσας Σπαρτιάτιδας παρθένους, ἀλλὰ μόνον συνιπῶμεν τὴν κατὰ τὸ δυνατόν ἀφέλειαν, τὴν λιτότητα, τὴν ἐργατικότητα καὶ τὴν οἰκονομίαν.

Ἐκ τῆς ἀναγνώσεως τῆς αὐτῆς σελίδος 19 θὰ σκανδαλισθῶσιν ἴσως τινὲς καὶ μὲ τὰς στατιστικὰς παρατηρήσεις περὶ τῆς

διπλασιάσεως τοῦ πληθυσμοῦ κατὰ τινὰ εὐρωπαϊκὰ Κράτη. πῶς εἶναι ποτε δυνατόν νὰ πιστεύσῃ τις π. χ. ὅτι ἐν μὲν τῇ Ἀγγλίᾳ ὁ πληθυσμὸς διπλασιάζεται ἐντὸς εἰκοσιν ἑννέα ἐτῶν· ἐν δὲ τῇ Γαλλίᾳ, ἐντὸς ἑκατὸν εἴκοσι δύο· ἐν τῇ Βελγικῇ, ἐντὸς ἑκατὸν πεντήκοντα ὀκτώ· καὶ ἐν τῇ Αὐστρίᾳ, ἐντὸς ἑκατὸν ἑννεήκοντα ὀκτώ ἐτῶν ;

Ἀλλὰ τὰς στατιστικὰς ταύτας παρατηρήσεις δὲν ἐπλάσαμεν ἡμεῖς· ἀντεγράψαμεν ἢ μεταφράσαμεν αὐτὰς εὐσυνειδήτως ἐκ τῆς ἐπισήμου στατιστικῆς τῆς Κυβερνήσεως, παραπέμπομεν μάλιστα καὶ εἰς τὴν σελίδα αὐτῆς. Ἐν αὐτῇ δὲ ἐσημειώθησαν αὖται κατὰ τὰς στατιστικὰς παρατηρήσεις τοῦ γενικοῦ διευθυντοῦ τῶν στατιστικῶν παρατηρήσεων τῆς Γαλλίας Κυρίου Legoyt. Ἐδημοσιεύθησαν δὲ τὸ πρῶτον διὰ τῆς ἐφημερίδος τῆς στατιστικῆς ἐταιρίας τῶν Παρισίων. Δυπλοῦμεθα διότι δὲν δυνάμεθα νὰ παραπέμψωμεν καὶ εἰς τὸ ἀριθμὸν καὶ εἰς τὴν σελίδα τῆς ἐφημερίδος ταύτης· ἀλλ' ἡμεῖς πάλιν ἐπαναλαμβάνομεν, ὅτι μετεφράσαμεν εὐσυνειδήτως ἐκ τῆς ἐπισήμου στατιστικῆς τῆς ἡμετέρας Κυβερνήσεως.

Δὲν ἀμφισβῆλομεν δὲ ὅτι καὶ κατ' ἄλλα πολλὰ θὰ φανῶμεν εἰς τοὺς ἀναγνώστας ἢ ἑλλειπίαι περὶ τὰς γνώσεις ἢ τολμηροὶ περὶ τὰς ἐκφράσεις καὶ πεποθήσεις· ἀλλὰ πάλιν ἐπαναλαμβάνομεν, ὅτι οὔτε τὸν ἱστορογράφον, οὔτε τὸν φιλόσοφον, οὔτε τὸν ἠθικολόγον ἐπαγγελλόμεθα. Μετ' εὐγνωμοσύνης θ' ἀκούτωμεν πάσας τὰς πρὸς διόρθωσιν τῶν σφαλμάτων ἡμῶν παρατηρήσεις· ἄλλως δὲ, ἅς μὴ λησμονήωσιν οἱ θελήσοντες τυχὸν νὰ μᾶς ἐπικρίνωσιν, ὅτι γράφομεν μόνον, ἵνα γίνωμεν εὐληποὶ εἰς τὸν πολῦτιμον λαὸν τῆς Ἀνατολῆς, οὐδέποτε δὲ συνελάβομεν τὴν ἰδέαν νὰ φωτίσωμεν ἡμεῖς, οἱ ἐν τῷ σκότει εὐρισκόμενοι Ἀνατολίται, τὴν ἀπεστρεφτοῦντα ἐκ τῶν φώτων Δύσιν· ἀλλ' οὐχ ἤττον καλῶς γινώσκουμεν, ὅτι οἱ ζῶντες ἐν τῇ ἐποχῇ ταύτῃ Ἀνατολίται, ἐὰν ἔχωμεν ἀληθῆ πετριωτισμὸν, πρέπει νὰ θεωρῶμεν ἑαυτοὺς ὡς γέφυραν ἢ ὡς πτόματα, ἐπὶ τῶν ὁποίων θὰ πατήσωσιν οἱ μετγενεστέροι ἡμῶν, ἵν' ἀνυψώσωσι τὴν πατρίδα εἰς τὸ ἀληθὲς μεγαλεῖον, εἰς τὴν ἀρχαίαν εὐκλειαν καὶ εἰς τὴν πραγματικὴν εὐφροσύνην. Σμικρὸν δὲ τι ἐὰν περιεκκλίνωμεν τῆς γραμμῆς ταύτης, οἱ μὲν φροβούμενοι, ἵνα μὴ ἐπικριθῶμεν ἐπὶ ἑλλείψει τελειότητος τῶν ἔργων ἡμῶν ὑπὸ τῶν σοφῶν τῆς Δύσεως ἢ καὶ αὐτῶν τῶν μετγενεστέρων ἡμῶν Ἀνατολιτῶν· οἱ δὲ, ἵνα μὴ δαπανήσωμεν καὶ ἄλλοι, ἵνα μὴ ἐκτεθῶμεν εἰς

ἐνδεχομένης πρισβουλᾶς καὶ διασαρεσκείας, σμικρὸν τι, λέγομεν, εἰς παρεκκλίνωμεν τῆς γραμμῆς ταύτης, θὰ δώσωμεν μίαν ἡμέραν λόγον ἐνώπιον Θεοῦ καὶ ἀνθρώπων, διότι οὔτε γάμος γίνεται κατὰ τὴν κοινὴν παροιμίαν χωρὶς κριάρια, οὔτε ἔθνη ἀναπλάσσονται χωρὶς μάρτυρας καὶ θύματα.

Θὰ συγχωρήσῃ ἄρα γε ἡ ἱστορία ἢ καὶ ἡ Κυβέρνησις πολλοὺς καθηγητὰς τοῦ Πανεπιστημίου, οἵτινες πρὸ τριάκοντα ἐτῶν διδάσκουσι καί, ἐν οὐχὶ θαυσιώδως, τοῦλάχιστον ὅμως ἀνελλιπῶς, πληρώνονται, ἀλλ' οὐδεμίαν λέξιν ἐπιστημονικὴν ἢ κοινωφελῆ ἐδημοσίευσαν, καίτοι μεγίστης ὑπαρχούσης πρὸς τοῦτο ἀνάγκης; Κατὰ τί ἄρα γε ὤφειλεσε τὸ ἔθνος ἢ μεγάλη τῷ ὄντι σοφία τινῶν, ὅταν οὔτοι ἐπιμελῶς φροντίζωσι νὰ κρύπτωσι αὐτὴν ὑπὸ τὸ μόδιον; Καὶ δύνανται ποτε οἱ καθηγηταὶ νὰ ᾖναι εὐσυνειδήτως αὐστηροὶ κατὰ τῶν φοιτητῶν καὶ ἀκροατῶν των, ὅταν οὔτοι καί-τοι μεγάλα διπλώματα φέροντες, δὲν ἐδημοσίευσαν ὅμως ἐτι τὰ ἅπερ διδάσκουσι πρὸ τριάκοντα ἐτῶν μαθήματά των; Παύομεν, ἵνα μὴ παρεξηγηθῶμεν.

Περὶ τοῦ μέλλοντος τῆς Ἀνατολῆς.

Παρ' ἀξιοπίστου πηγῆς ἐμάθομεν τὸ ἐξῆς περιστατικόν. Πλουσιώτατός τις Γάλλος ἐκ Μασσαλίας προσεκάλεσεν ἐντεῦθεν ἑλληνίδα τινὰ διδάσκαλον, ἐκπα. δευθεῖσαν ἐν τῷ Ἀρσακείῳ Παρθεναγωγείῳ, ἵνα δώσῃ δι' αὐτῆς εἰς τὰ τέκνα του καὶ ἑλληνικὴν ἀνατροφήν. Ὁμογενῆς δὲ τις Ἀνατολίτης, μαθὼν τοῦτο, παρεκάλεσε τὸν Γάλλον νὰ τῷ εἰπῇ τὴν αἰτίαν ἀμέσως λοιπὸν ὁ Γάλλος τῷ ἀπήντησεν ὡς ἐξῆς περίπου. «Σύμπασα ἡ Δύσις, ἠφίλε μου, ἐγήρασεν ἤδη καὶ τούτου ἕνεκα ἢ οὐδόλως εὐρίσκει » τις στάδιον ἐν αὐτῇ, ἢ μετὰ μεγίστης δυσκολίας. Ἡ δὲ Ἀνα- » τολὴ μόλις ἤδη ἀναγεννᾶται καὶ εἶναι ἀσυγκρίτως πλουσιω- » τέρα τῆς Δύσεως κατὰ τε τὰ φυσικὰ πλεονεκτήματα καὶ κατὰ » τὰ προϊόντα ἐν αὐτῇ μόνον ὁ μὴ θέλων δὲν δύναται νὰ εὐξη- » ρησάδιον, ὁ δὲ θέλων, ὁ γινώσκων ἐντελῶς τὰ ἔθνη καὶ ἔθιμα τῶν » Ἀνατολικῶν λαῶν, καὶ ὁ κατέχων συνάμα καὶ εὐρωπαϊκὴν ἀ- » ντροπήν, εἰς θέλησιν δύναται νὰ πράξῃ θαύματα. Ἀντί λοιπὸν » ν ἀφήσω τὰ τέκνα μου νὰ εὐρωσι στάδιον ἐν τῇ Δύσει, ὅπου » θὰ ἔχωσι μυρίους ἀνταγωνιστάς, προτίθεμαι νὰ πέμψω ταῦτα